

Kees Spanjers over toegepaste kunst in retail-ontwerpen

Mensen: de basis van retail-ontwerpen

Cobra café: luchtkoker en nooduitgang als toegepaste kunst.

Kees Spanjers is architect van straatbeelden, gebouwen en interieurs.

Zijn ontwerpen past hij toe op de mensen die het zullen gebruiken.

Voelen zij zich op hun gemak? Dan is zijn missie geslaagd.

Een sprekend voorbeeld: het Cobra café op het Museumplein in Amsterdam. Toegepast op de kunstliefhebber.

De schoen: kunstwerk door verlichting.

In het Cobra café-restaurant heeft Spanjers vrije kunst en toegepaste kunst op een verrassende manier gecombineerd. Op initiatief van horecaveteraan en Cobrafanaat Arnold Michel is het café ontwikkeld als ode aan de kunstenaars van de Cobra-beweging. Belangrijkste inspiratiebron was het schilderij 'Vloeiend Landschap' (1974) van Eugène Brands. De vloer en de kleurstelling van de stoelen vormen de basiselementen van het 'horecavloerlandschap'. Vanaf een verhoogde vloer in het midden van het café hebben klanten vrij uitzicht over het Museumplein. Op de glazen wanden zijn gedichten van Kouwenaar, Lucebert en Elburg gescreend. Menukaarten, servies, sloven en wijnetiketten zijn voorzien van reproducties van Cobra kunstwerken van Theo Wolvecamp, Constant Nieuwenhuis, Anton Rooskens en Corneille. De originele kunstwerken hebben een plek gekregen in het Cobra café-restaurant. Ook kan men door de foto's die aan de wanden van de hal en het trappenhuis hangen de belangrijke momenten uit de Cobra periode in zich opnemen. Bovendien is er de mogelijkheid de in het café toegepaste kunst mee naar huis te nemen: onder in het pand is een winkel gevestigd waar men een groot aantal artikelen kan kopen, waaronder het servies en de sloven. Naast de rijkdommen aan kunst herbergt het Cobra café nog een verrassend praktische toepassing: luchtkoker en nooduitgang van de ondergelegen busgarage vinden hun weg door het paviljoen. Zodoende fungeert het Cobra café zelf als toegepaste kunst voor een ander hoogstaand staalje architectuur van Spanjers: het Museumplein.

Meer sfeer, meer klanten

"Of toegepaste kunst effect heeft op de omzet? Tja, voor de cijfertjes moet je bij de winkelier of horeca-ondernemer zijn" zegt Kees Spanjers. "Maar ik weet zeker dat de omgeving een belangrijke rol speelt bij het beïnvloeden van consumenten. Consumenten is een gevoelskwesie. In een café moet er iets te zien zijn en er moeten verwante mensen komen en in een winkel moet je je op je gemak voelen. Hoe beter de sfeer, hoe meer klanten. Vorig jaar hebben we de Shoebaloo winkels ontwikkeld. Schoenenwinkels aan de bovenkant van de markt, met zeer modieuze designschoenen. Het publiek dat daar komt, zoekt naar een bepaald soort bevestiging. In het interieur spelen we daarop in. De schoenen etaleren we als dure bijous, ieder in een apart vakje, als een kunstwerk op zich, met heel gerichte verlichting."

Toegepaste kunst versus vrije kunst

Architectuur is de moeder van alle kunsten, zo wordt beweerd in de kunstwereld. Maar wat is nu precies toegepaste kunst? "Een praktisch, duurzaam en esthetisch ontwerp", is volgens Kees Spanjers de juiste definitie. "We proberen goede ontwerpen te maken waarin al die dingen in gelijkwaardige mate verenigd zijn. Kunst maken is niet ons uitgangspunt. We zoeken naar nieuwe vormen en gaan verder dan de bekende wegen. Verwar toegepaste kunst trouwens niet met vrije kunst. Vrije kunst reageert op bestaande situaties. Toegepaste kunst is een gebouw op originele manier vormgeven, een juiste combinatie maken van esthetische

Café de Blinker: het ontwerp uit 1981 is in 2002 nog steeds actueel.

Ontwerp Zaenen Spanjers & Architecten.

en praktische elementen. Je ziet tegenwoordig niet vaak meer dat een vrije kunstenaar in een beginstadium van een bouwproject wordt uitgenodigd iets toe te voegen."

Toegepast op mensen

De eerste vraag die Spanjers zijn opdrachtgevers stelt, is: 'Wie gaan hier komen?'. "De mensen moet ik al in mijn eerste ontwerp kunnen tekenen. Ik heb moeite met panden die voor de markt worden gebouwd, zonder bestemming, opdrachten die geen gezicht hebben. Wij ontwerpen op mensen, niet op anonimiteit. We verplaatsen ons in de schoenen van de gebruiker en we creëren aan de hand van zijn verwachtingspatroon de sfeer van de winkel, het kantoor of het café. De vormgeving moet iets toevoegen aan de producten of diensten die verkocht worden, de beleving versterken. De

kunst is mensen door je ontwerp in de goede stemming te brengen. Voelen ze zich op hun gemak? Dan kopen ze sneller. Een tijdje geleden werden we gebeld door een winkelier die klaagde dat zijn wollen tapijt al in drie jaar versleten was... Gefeliciteerd! Het gaat dus goed met uw zaak!"

Museumplein in Amsterdam.

Veroudering is mooi!

Volgens Spanjers is de materiaalkeuze een belangrijk instrument om de gepaste sfeer te creëren. "Ik werk graag met materialen die door gebruik mooier worden. Koper, zink en natuursteen bijvoorbeeld. Materialen zoals ze zijn, die geen verhuizing behoeven. En dus ook weinig onderhoud. Die juist mooier worden naarmate ze ouder worden. Net als mensen! Natuurlijk, je hebt ook materialen die door ouderdom verslijten en verarmen. Alles wat je maakt, gaat uiteindelijk stuk. Maar soms geeft dat niets, want winkelconcepten worden vaak niet voor de lange duur gebouwd. Hoeven vaak hooguit vijf jaar mee te gaan. Kijk naar de winkelontwerpen in de Kalverstraat. De concepten daar zijn voortdurend aan verandering onderhevig. Wat nu mode is, is over drie jaar alweer ouderwets. Stop je daar een kapitaal aan dure en duurzame materialen in, dan ben je niet slim bezig.

Overigens, heeft duurzaamheid in mijn ogen meerwaarde. Café de Blinker, dat wij in 1981 ontworpen hebben, heeft laatst een compleet nieuwe fundering gekregen. Maar de inrichting is precies hetzelfde als toen. Het mooiste compliment dat je kan krijgen, toch?!"